

Epistemologia de les ciències socials

Codi: 101128

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OB	3	2

Professor/a de contacte

Nom: Salvador Cardús Ros

Correu electrònic: Salvador.Cardus@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Altres indicacions sobre les llengües

Es proporcionen les lectures en la llengua de preferència de l'estudiant

Prerequisits

No hi ha prerequisits a considerar

Objectius

El curs d'Epistemologia de les Ciències Socials invita l'estudiant a la desenvolupar una perspectiva crítica i un hàbit reflexiu sobre la pràctica de la sociologia. L'accent del curs es posa en l'anàlisi de les propietats del discurs sociològic en relació amb la seva pràctica, és a dir, amb l'ofici de sociòleg. No és, doncs, un curs a partir de *teories*, sinó que vol fomentar la capacitat per a la vigilància epistemològica al servei d'una pràctica professional rigorosa, sigui quina sigui la perspectiva teòrica que se segueixi. Per aconseguir aquest propòsit, el curs es desenvolupa en tres blocs de continguts: unes breus observacions prèvies sobre la perspectiva sociològica; unes consideracions a propòsit del coneixement científic i les condicions de la seva producció en ciències socials i, finalment, una revisió dels problemes epistemològics particulars que planteja la recerca en sociologia i la divulgació de coneixement sociològic.

Competències

- Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.
- Avaluar la qualitat del propi treball.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar la qualitat del propi treball.
2. Comparar els enfocaments teòrics sobre els fenòmens macrosociològics i microsociològics.
3. Definir els principals conceptes microsociològics i macrosociològics.
4. Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
5. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
6. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
7. Documentar-ne les connexions amb diverses hipòtesis sociològiques, observant la distinció epistemològica entre els judicis de fet i els judicis de valor.
8. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
9. Identificar l'ús d'aquests enfocaments en diferents moments de la teoria sociològica.
10. Reconèixer les implicacions sociològiques de diversos debats intel·lectuals (sobre el subjecte, l'acció, l'ordre social, el llenguatge, etc.).
11. Reordenar les diferents accepcions dels problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte.
12. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

Sessions teòriques

1. Preàmbul: la perspectiva sociològica

- 1.1. La sociologia, cos de coneixements o perspectiva?
- 1.2. Problemes socials i sociològics
- 1.3. Saber comú i coneixement sociològic
- 1.4. Contra la ingenuïtat positivista i a favor de la sistematització del dubte
- 1.5. Utilitat i inutilitat de la sociologia

2. Coneixement, coneixement científic i sociologia de la ciència

- 2.1. Pensament i acció
- 2.2. Teoria i provocació
- 2.3. Confusió i descoberta
- 2.4. Indicis i paradoxes
- 2.5. Curiositat ociosa, saber instrumental i cientisme

3. L'ofici de sociòleg segons Pierre Bourdieu

- 3.1. La iniciació a l'ofici

- 3.2. El pensament relacional
- 3.3. El dubte radical
- 3.4. La crítica de la tradició culta
- 3.5. L'objectivació participant

Sessions pràctiques

1. **A.** Per què, sociologia?
2. **B.** La conferència
3. **C.** L'article periodístic
4. **D.** L'ús dels llenguatges audiovisuals en sociologia
5. **E.** Les representacions gràfiques en sociologia
6. **F.** L'autoocupació
7. **G.** Ciència, art i revelació
8. **H.** Desconstrucció d'un índex o d'un terme sociològic

Metodologia

La metodologia que se seguirà al curs d'Epistemologia de les Ciències Socials vol fer virtut d'allò que defensa el programa de l'assignatura: la reflexivitat. Per tant, l'activitat es dividirà així:

1. Una sessió setmanal comuna de dues hores per establir un mínim punt de partida crític sobre els conceptes que s'utilitzaran
2. Una segona sessió de dues hores que dividirà els estudiants al 50 per cent per tal de desenvolupar sessions pràctiques i de seminari a partir de materials que es distribuïran oportunament. Totes les sessions estan obertes a la participació, però les segones, de manera especial, es dedicaran al debat. En aquestes segones sessions, generalment es partirà d'una breu reflexió per tal d'encarrilar el debat posterior. Els materials de debat seran afegits al Campus Virtual.
3. S'exigirà una lectura obligatòria d'entre les proposades a la bibliografia, que a l'examen final caldrà relacionar amb el tema presentat.

La metodologia, d'altra banda, buscarà complir el més ajustadament possible les competències previstes per a aquesta assignatura.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions de presentació dels temes del curs	26	1,04	2, 3, 7, 11
Treball individual	8	0,32	1, 5, 6, 7, 8, 12
Tipus: Supervisades			
Sessions de seminari	26	1,04	1, 4, 6, 7, 10, 11, 12
Tipus: Autònomes			
Lectures proposades als seminaris	72	2,88	1, 4, 7, 8, 10
Treball de grup	18	0,72	1, 5, 6, 7, 8, 10, 11

Avaluació

L'avaluació del curs s'organitza en tres parts.

La primera, de caràcter individual, en el qual es tracta de posar a prova el domini conceptual i la capacitat d'argumentació a través d'alguna de les formes possibles de divulgació del coneixement sociològic (escrita o oral) i en els diversos mitjans habituals (conferències, articles de premsa...), així com en l'elaboració d'un diccionari general del curs. Aquesta part té un valor del 40 per cent de l'avaluació. L'activitat es desenvoluparà dins de les pròpies sessions de seminari i a través de l'Aula Moodle. Cas de no superar-se l'avaluació, s'acordarà amb l'estudiant les sessions de tutoria personalitzada que siguin necessàries i la posterior avaluació de recuperació.

El segon, és un treball individual o de grup en el qual s'agafarà un concepte habitual en l'anàlisi de la realitat social i se'l sotmetrà a revisió crítica per tal de, a través d'un exercici de ruptura epistemològica, "deconstruir-lo" i, si és possible, apuntar les línies d'una reconstrucció pròpiament sociològica. Tindrà un valor del 25 per cent, i l'avaluació serà resultat d'una reflexió conjunta entre els membres del grup i el professor. Si no se supera, podrà ser objecte d'una segona oportunitat, lliurant-ne una versió corregida i millorada abans del dia determinat per a l'avaluació de recuperació.

El tercer és un examen clàssic a partir del text de Pierre Bourdieu "La pràctica de la sociologia reflexiva" (vegeu la bibliografia), però sobre tot el treball realitzat a l'assignatura. Tindrà el valor d'un 35 per cent, i es proposa avaluar el domini rigorós dels conceptes utilitzats per Bourdieu i els que s'han emprat durant el curs. L'examen es farà dins del període d'avaluació, i s'oferirà una possibilitat d'avaluació de recuperació.

Cada part d'avaluació haurà d'estar superada independentment per a l'aprovació final.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1. Exercicis dels seminaris i comentaris de les lectures	25 %	0	0	1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12
2. Desconstrucció d'un índex sociològic i el seu ús social	40 %	0	0	1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 12
3. Examen escrit sobre la sociologia reflexiva	35 %	0	0	2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Obligatòria

Pierre Bourdieu "La pràctica de la sociologia reflexiva" a *Per una sociologia reflexiva*. Barcelona: Herder, 1994, pp. 189-229. (Edició original: *Réponses. Pour un anthropologie réflexive*. París: Éditions du Seuil, 1992)

Recomanada

Salvador Cardús "La sociologia com a pràctica i com a saber" a S. Cardús, coord. *La mirada del sociòleg*. Barcelona: Proa, 1999, pp. 171-198

A escollir

Anne Game i Andrew Netcalfe *Passionate Sociology*. Londres: Sage, 1996. En espanyol: *Sociología apasionada*. Barcelona: UOC, 2015

Anthony Browne. *Ridículament correcte. El perill totalitari de la correcció política*. Barcelona. La Campana, 2010

Jesús Tusón *Això és (i no és) Allò*. Barcelona. Ara Llibres, 2008

Paul Watzlawick *¿Es real la realitat?* Barcelona: Herder, 5a ed., 1992

Harry Collins, Trevor Pinch. *El gólem. Lo que todos deberíamos saber acerca de la ciencia*. Barcelona. Crítica, 1996

Bibliografia complementària

Acadèmica

Baudouin Jourdan, ed. *Impostures scientifiques. Les malentendus de l'affaire Sokal*. París/Nice: La Découverte/Alliage, 1998

Josep Lluís Blasco i Tobies Grimaltos *Teories del Coneixement*. València: Universitat de València, 1997

Joan-Philippe Bouilloud *Sociologie et société. Épistémologie de la réception*. París: PUF, 1997

Pierre Bourdieu *Le métier de sociologue*. París. Mouton, 1973 (2a ed.). Ed. espanyola: *El oficio de sociólogo*. México: Ediciones del Siglo XXI

Jean Bricmont i Alan Sokal *Impostures intel·lectuals*. Barcelona: Empúries, 1999

Salvador Cardús i Joan Estruch "Teoria i provocació" a *Papers*, núm. 26, 1986, pàgines 69-104

A. F. Chalmers *Qué es esa cosa llamada ciencia?* Madrid: Siglo XXI, 1982

Carlo Ginzburg "Señales. Raíces de un paradigma indiciario" a *Crisis de la razón. Nuevos modelos en la relación entre saber y actividad humana*. Mèxic: Siglo XXI, 1983

Leszek Kolakowski *Husserl y la búsqueda de la certeza*. Madrid: Alianza, 1994

David Locke *Science as Writing*. Yale University, 1992. Edició espanyola: *La ciencia como escritura*. Madrid: Ediciones Cátedra, 1997

Josep Montserrat "Rationale, reale, apparens" a *Enrahonar. Quaderns de filosofia*, 1999, pp. 333-338

Robert Nisbet *La sociología como forma de arte*. Madrid: Espasa-Calpe, 1979

Josep-Maria Terricabras *Fer filosofia, avui*. Barcelona: Edicions 62, reed. 1995. Especialment pp. 9-49

Josep-Maria Terricabras *Atreveix-te a pensar*. Barcelona: Edicions La Campana, 1997

Jesús Tusón *¿Com és que ens entenem? (si és que ens enetenem)*. Barcelona: Empúries, 1999

Paul Watzlawick *El arte de amargarse la vida*. Barcelona: Herder, 1984

Max Weber "La ciencia como vocación" a *El político y el científico*. Madrid: Alianza, 1969

Louis Wirth "Pròleg" a Karl Mannheim, *Ideologia i utopia*. Barcelona: Edicions 62, 1978, pp 27-42

Ficció

Gilbert K. Chesterton *La innocència del Pare Brown*. Barcelona: Plaza & Janés, 1965

Gilbert K. Chesterton *L'home que fou dijous*. Barcelona: Edicions 62, 1969

Tomasi di Lampedusa *El Guepard*. Barcelona: Grup Editor, 1996

David Lodge *Changing Places*. Penguin Books, 1975. Ed. catalana: *Intercanvis*, Vic: Eumo, 1989

David Lodge *Small World*, Penguin Books, 1985. Ed. Esp.: *El mundo es un pañuelo*, Barcelona: Versal, 1989

David Lodge *Nice Work*, Penguin Books, 1988. Ed. catalana: *Bona feina*. Vic: Eumo, 1990